

Kokkuvõte Ähijärve eeluuringu ja eelprojekti avalikustamisest 13.03.26

Koht: Karula rahvuspargi külastuskeskus kell 16.30

Projekti tutvustajad: RMK, Maves OÜ, Maa ja Vesi AS, Eesti Maaülikool (EMÜ)

- Sissejuhatus Sander Sandbergi (RMK looduskaitseosakonna veeökoloogide juht) poolt. Selgitus, miks tegeleme Ähijärve uurimisega: koondseis on Ähijärves viimastel aastatel kesine või selles suunas liikuv ning veemajanduskavas määratud kui järv, mille seisundi paremuse poole pööramisega tuleks tegeleda. Projekti edasise ajakava tutvustus: RMK saadab arvamuse avaldamiseks ametkondadesse, paneb täiendatud töö üles RMK „räägi kaasa“ lehele. Kooskõlastuste olemasolul tellib RMK valitud lahendusele tööprojekti.
- OÜ Maves esindaja Kadri Normak-Käosaar andis ülevaate eeluuringute tarbeks sisendinfo kogumisest välitöödel: sisse- ja väljavoolu vee omaduste määramisest, veetasemete ja -hulkade mõõtmisest ning valgala mõjudest järvele. Viilmikuoja valgalal, mis on 30% kogu järve valgalast, on võrreldes järve ülejäänud valgalaga inimkoormust enim. Koormus Ähijärvele Viilmikuojust ei ole suur, kuigi mõni näitaja ei ole hea. Ähijärve koormustaluvust ei ületata ehk koormus pole nii suur, et peaks nt valgalal toimuvat põllumajandust piirama. Järvest väljuva Ahelo jõe seisund on hea. Uuringu vältel seirati järve veetaset ning registreeriti maksimumveetase käigus 78,17 m absoluutkõrgus.
- Eesti Maaülikooli esindaja Ingmar Ott tegi ülevaate Ähijärve ökoloogilise seisundi uuringutest. Vee abiootiliste omaduste, suurselgrootute ja zooplanktoni seisundi hinnang on hea. Üldhinnangu kujunemisel andsid tooni kesises seisundis fütoplankton, suurtaimed ja kalad:
 - fütoplankton, kes põhjustab veeõitsenguid ning indikaatorkooslused viitavad võimalikule heitvee mõjule
 - suurtaimed, kelle kooslustes domineerivad laia levikuga kõrgemat troofsust eelistavad liigid
 - kalad, kelle koosluses on madal röövkalade osakaal
- Projekteerimisbüroo Maa ja Vesi AS esindaja Kalev Raadla tutvustas eelistatud lahendusvarianti järve veetaseme stabiliseerimiseks keskmisele veepinna kõrgusele 77,85 m. Lahendus näeb ette looduslähedase tehiskärestiku rajamist Ahelo jõe maantee truubist ülesvoolu ning truubi väljavahetamist kaarsilla vastu. Selgitas, et olemasolev truup paisutab limiteeritud läbilaskevõime tõttu samade vooluhulkade korral veetaseme ebasobivale kõrguse, samas kui uus lahendus seda antud vooluhulkade korral veel ei teeks. Kaarsilla ristlõike pindala oleks suurem kui olemasoleval binokkeltruubil. Tutvustas veetasemete modellerimise jooniseid, kuhu tõuseks vesi kord 50 a jooksul uue lahendusega võrreldes veetasemega, mis oli Ähijärvel 2025. a suvel ehk praeguse truubi alles jäämise puhul.

- Ühiselt tutvustati võimalikke meetmeid Ähijärve seisundi parendamiseks:
 - Heitvee täiendavast uuringud selgitamaks välja koormusallikas.
 - Biomanipulatsioon (rööv kala maimude asustamine) ja püügiregulatsiooni soovitus.
 - Veetaseme stabiliseerimine tehiskärestikuga ja truubi asendamisega kaarsillaga.

Arutelu ja otsused

- Kohalikud on valmis kaasa aitama heitvee allika välja selgitamisega. Autosuvilate ülemäärast mõju ei arvata, kuna nad pääsevad järve äärde ainult külastuskeskuse juurest ja pole aastaringselt kohal. Lepiti kokku, et RMK koostöös valla ja valdkonna spetsialistiga võtab ette ringkäigu järveäärsete majapidamiste heitvee käitluse uurimiseks: külastuskeskus, Männituka, Astra, Kalda, Järvenuka, Veski, Pääsusilma ja Kordoni (Vahi) talu. Juhul kui ringkäigult saadavad andmed midagi ei näita, siis minnakse edasi plaaniga võtta järvest proove.
- Püügikoormuse arutelu, kus ei jõutud ühisele meelele kas on langenud või mitte, aga nõustutakse probleemiga, et röövkala arvukus on vähenenud ning vastavate leevendusmeetmete tarvilikkusega.
- Jääb kehtima kokkulepe, et RMK saadab täiendatud eeluuringute aruande ja eelprojektid valdadesse, Keskkonnaametile ja teistele asjasse puutuvatesse ametitesse arvamuse avaldamiseks.
- Eeluuringute tegijate poolt sõnum, et järve ebastabiilne seisund viitab, et kui praegu tegutseda, siis saab suhteliselt väikeste meetmetega ära hoida järve langemise halba seisundisse.
- Küsiti, kui palju madalamal või kõrgemal on olemasolev truup võrreldes uue lahendusega. Kokkuvõtvalt 25 cm erinevus, aga kuna sillaava oleks laiema ristlõike pindalaga, siis seeläbi väheneksid veetasemete kõikumised. Toodi välja, et suviste vooluhulkade korral võib kavandatavas kärestikus vaid vett niriseda.
- Püstitati hoolduse küsimus. Kes hooldab ja kas on vaja kärestikku hooldada? RMK täpsustab, et sihiks on isetoimiv rajatis ja võsast puhastamine pole tarvilik. Omanikupoolne sekkumine võib olla vajalik ainult juhul kui tekib nt risuummistus või kui teavitatakse probleemsest koprapaisust.
- Küsimus, mis on praegu ja mis saab tulevikus juhtuma: puisniit projekteeritud lahenduse puhul jääb hooldatavaks. Projekteeritud lahenduse puhul vesi ei välju tänastest järve piiridest maksimum veetasemetel, ent juhul kui veetase on veel 20 cm kõrgem ehk kord 50 a jooksul esinev suurvesi, siis on pool niitu üleujutatud. Selgitatakse, et juhul kui liigutakse tööprojekti, siis tuleb teha keskkonnamõjude eelhindang, mille käigus võivad selguda lisafaktorid.
- Olemasolev regulaator asub RMK maal ja on ajas lagunemas niikuinii, mistõttu tellitigi ennetavalt uuring. Selgitati, et pole mõistlik oodata täielikku lagunemist, enne kui reageerida. Arutelud tööprojekti veetaseme kohta jätkuvad ja +/- 10 cm veetasemed jäävad kõikumaa nii meie andmetes kui looduses, sest täpsemalt ei saa looduslikke olusid

arvestada. Kui ehituses läheb midagi valesti, siis RMK peab lahendust korrigeerima. Lisaks paigaldab RMK järve veetaseme seireks logeri.

- On inimesi, kes arvavad, et 2025. a miinimum oligi liiga kõrge. Vastuväitena öeldakse, et järve ökoloogilise heaolu vaatest lähtuvalt tahamegi veetaset veidi kõrgemaks ja stabiilsemaks saada, aga tasemeni, mis on talutav järve ääres elavatele inimestele. 2025. aasta suve kõrgvee olukorrast (78,17 m abs) peaks projekteeritud lahenduse maksimumveetase jääma 20 cm madalamaks.
- Tuletati meelde, et kohalikele tajutavalt hakkas juba 2024. a vesi järves tõusma, mis kulmineerus 2025. aasta suvel olnud tasemega. Veetase saadi alla, kui eemaldati risuummistust Ahelo jõelt.
- Püstitati küsimus, kas oleks võimalik teha geotekstiilita kärestiku lahendust. Vastati, et täpsemas tööprojektis selgub tegelik lahendus, aga RMK üldine suund on kasutada geotekstiili nii vähe kui võimalik ja nii palju kui vajalik rajatava püsimiseks. Silla ehitamise puhul lisanduvad Transpordiameti tingimused, mis võivad olla selles osas karmimad.
- Püstitatakse teema vette kukkunud puude osas Ahelo jões. On seisukoht, mis leiab, et projektis peaks olema sāngi puhastamine puudest nii üles- kui allavoolu truubist. Teine arvamus on aga, et teetruubist allavoolu on rahvuspargi kõige looduslikuma ilmega jõeosa ning peaks kindlasti jääma igasugusest inimtegevusest puutumata. RMK selgitab, et puud vees on väga vajalikud looduslikud elemendid veekogudes nii elupaigalise kui voolu mustrite mitmekesisuse vaatenurgast ning nende eemaldamist rakendatakse ainult juhul kui tegemist on ummistust põhjustavate tüvedega.

Kokkuvõtte koostas RMK veeökoloog Anett Reilent.